

המערך לגיוון, הכללה וקהילה

THE DIVISION FOR DIVERSITY, INCLUSION AND COMMUNITY

وحدة التنوع، الاحتواء والمجتمع

דבר ראשת המערך לגיוון, הכללה וקהילה

פרופ' ערין סלאמה-קודסי

המערך לגיוון, הכללה וקהילה הוקם באוניברסיטת חיפה באוקטובר 2023, שבוע אחד בדיוק לפני פרוץ מלחמה כואבת המתמשכת עד לרגע כתיבת דברים אלה. המערך הוקם כחלק מתוכנית גיש"ה באקדמיה שהינה תוכנית בין-מוסדית מתכללת העוסקת בפיתוח תשתיות התומכות בסוגיות בתחום הגיוון, השותפות וההכללה. החל משנה"ל תשפ"ה המערך יקרא הנציבות למגוון הוגנות והכללה ויכלול גם את ההוגנות המגדרית.

אוניברסיטת חיפה הינה מוסד בעל מרקם אנושי, עשיר ומגוון של סטודנטיות וסטודנטים וחברות וחברי סגל אקדמי ומנהלי, ובשל כך יש לאוניברסיטת חיפה תפקיד מרכזי בהתוויית מודל ארצי ובינלאומי שמאפשר שילוב של גיוון ומצויינות אקדמית. מודל זה מתבסס בין השאר על מחויבותה של האוניברסיטה לעקרונות השוויון, ההכללה וההוגנות. למרות חשיבות שלושת העקרונות

האלה, ברצוני להדגיש במיוחד את עיקרון ההכללה. קיים הבדל מהותי בין שני המונחים "הכלה" ו-"הכללה". בשל השתייכותי לחברה הערבית אני רוצה שהאוניברסיטה לא רק תקבל ותכיל אותי כי אני שונה, אלא שהיא גם תעניק לי הזדמנויות הוגנות כדי שאוכל למצות את הפוטנציאל שלי ולהרגיש שייכת וזאת בזכות הייחודיות התרבותית שלי ולא למרות ייחודיות זו. וההבדל הוא משמעותי ביותר. האוניברסיטה תצא נשכרת מתחושת ההעצמה שהיא בעצמה יוצרת, שכן היא בכך משפרת בצורה משמעותית את חווית הלימודים והמחקר של קבוצות הגיוון השונות שפועלות בתוכה.

מצוינות היא מונח רחב מאוד המתייחס להרבה רבדים בתוך העשייה האקדמית. אחד ממרכיביו הוא היכולת של מוסד אקדמי לאפשר הזדמנויות הוגנות לכל סטודנט/ית כדי שיוכלו לממש את הפוטנציאל הגלום בהם וזאת משום שלעיתים הרקע החברתי, הסוציו-אקונומי או מערכת החינוך לא מאפשרים זאת. תפיסת המצוינות האקדמית עברה תמורות רבות בשנים האחרונות והיא מוגדרת היום יותר כרשת מאשר כסולם, דבר המלמד על תפקידה החדש של האקדמיה בעולם המשתנה. הידע חשוב ביותר, אולם גם התהליך של הקניית כלים לפיתוח חשיבה יצירתית, העצמה אישית, יזמות וכישורים בין-אישיים הוא לא פחות חשוב כדי להצליח בעולם הגדול.

במהלך הקמת המערך זכיתי להכיר את יעל גרנות-ביין ששימשה כמנהלת המערך בתקופה הקשה ביותר שידעה האקדמיה בישראל. היא סיימה את תפקידה ועברה לתפקיד אחר מחוץ לאוניברסיטה. יעל הינה אישה עוצמתית, חדורת מטרה ובעלת חזון. שתינו ידענו שאירועי השבעה באוקטובר יצרו מציאות אחרת שמחייבת את כולם לפעול מידיית לחיזוק מרקם היחסים השברירי במדינה בכלל ובמוסדות ההשכלה גבוהה, בפרט. בנוסף למהלכים שעשינו בכל הקשור לחיים המשותפים בקמפוס יזמנו תהליכי חשיבה ושיח רבים בתוך הקמפוס. רקמנו שותפויות עם יחידות שונות באוניברסיטה שהניבו יוזמות מרתקות ומרגשות שמטרתן צמצום הפערים של בנות ובני החברה הערבית, בוגרות ובוגרי החינוך החרדי, דור ראשון להשכלה גבוהה, ויוצאות ויוצאי אתיופיה. החוברת הזו מכילה רק חלק מהפעילות שאני יעל תכננו לעשות בדיוק לפני שנה. העשייה הענפה באוניברסיטה לא הייתה מתקיימת ללא הנחישות, המסירות והמחויבות הבלתי מעורערת של יעל.

בהזדמנות זו, אני מבקשת להודות להנהלת האוניברסיטה, הנשיא היוצא, פרופ' רון רובין, לרקטור והנשיא הנכנס פרופ' גור אלרואי, לרקטורית הנכנסת פרופ' מונא מארון, לחברות וחברי ההנהלה ולחברות וחברי הסגל האקדמי והמנהלי והצוות המדהים של המערך לגיוון הכללה וקהילה : לילך ברקת, המנהלת הנכנסת של המערך, דיקלה שמילוביץ, אחראית המערך, אולפית מקלדה, מרכזת תוכנית "תנמיה". התהליך שעברנו ביחד והשותפות ביננו לבין יחידות האוניברסיטה הם לא פחות חשובים מפירות העשייה שכן הם בעצמם מהווים מודל רב עוצמה עבור חברה שהיא לא רק מגוונת אלא הוגנת יותר.

פרופ' ערין סלאמה-קודסי,
ראשת המערך לגיוון, הכללה וקהילה

חזון המערך

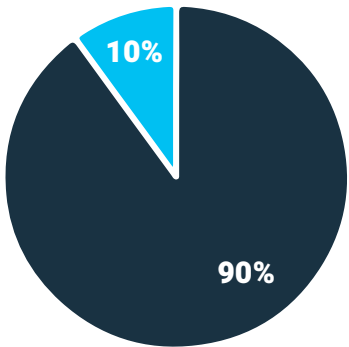
המערך לגיוון הכללה וקהילה הוקם בלשכת נשיא האוניברסיטה כדי לממש את הפוטנציאל הגדול הטמון במרקם האנושי הייחודי של קהילת אוניברסיטת חיפה, וכחלק מחזון האוניברסיטה הרואה בגיוון אחד מעמודי התווך למצינויות בהוראה ובמחקר ולצמיחה אקדמית אישית וחברתית. גיוון (Diversity) והכללה (Inclusion) מהווים היום מנוע עיקרי למצינויות, חדשנות וצמיחה במוסדות וארגונים שונים. מצינויות זו היא אינה התוצר הישיר של הגיוון עצמו, אלא של תהליכים יעילים ויצירתיים של צמצום פערים. העושר הדמוגרפי של אוניברסיטת חיפה ממצב אותה בעמדה אסטרטגית המאפשרת לה להתוות מודל ארצי ובינלאומי לניהול חיים משותפים, לקידום מוביליות חברתית, לטיפול מחקר והוראה חדשניים ולתפעול ארגון המחוייב להוגנות, לשוויון ולקיימות חברתית, שבמסגרתו כל אחת ואחד יוכלו לממש את הפוטנציאל הטמון בהם.

המערך הוא שותף בהתוויית מדיניות הגוונה דרך קידום נהלים ומיזמים המבטיחים ייצוג הולם של קבוצות האוכלוסייה השונות בקרב הסטודנטים והסגלים. הוא עוסק בתחומים הבאים: גיוון קהילת האוניברסיטה, העצמת תחושת השייכות של בנות ובני הקבוצות השונות למוסד וקידום ההבנה וההכרה של המוסד, על כל שדרותיו ביתרון הקיים בשונות ובייחודיות של כל אחת מהקבוצות הללו. המערך מבקש לחזק את חיי קהילה המקדמים צמיחה אישית וארגונית הן בתוך המוסד הן בין המוסד לבין העיר חיפה בה הוא שוכן. מתוך החזון הזה, המערך לגיוון, הכללה וקהילה חותר ליצור מרחב אקדמי המאפשר שיח מעמיק, פתוח ומגוון, המצמיח רעיונות המקדמים קמפוס מכיל ומאפשר שוויון הזדמנויות לכל קבוצות האוכלוסייה, ובכללם בני/ות דור ראשון להשכלה גבוהה, ערבים/יות, חרדים/יות, יוצאים/יות החברה החרדית, יוצאים/יות אתיופיה, להט"בים/יות, בעלי/ות מוגבלויות, עולים/ות חדשים/ות ועוד.

מטרות:

1. יצירה וטיפול של אקלים אקדמי וחברתי מגוון, פתוח, ליברלי, מכיל והוגן, המקדם מדיניות המצמצמת פערי הון כלכלי, תרבותי, חברתי ואקדמי של הקבוצות המרכיבות אותו.
2. העשרת מגוון הסטודנטים ואנשי הסגל במוסד באופן שייצג אוכלוסיות מגוונות וחדשות ויאפשר לכל אחד ואחת לבטא ולמצות את הפוטנציאל האקדמי והחברתי שלו/ה.
3. הטמעת תפיסה - בכל דרגי המוסד - הרואה בגיוון יתרון וברקע המגוון של הקבוצות הפועלות בו תרומה משמעותית למוסד.
4. יצירה וטיפול של הנהגה סטודנטאלית מגוונת ואמיצה שתקדם ותנכיח חיים משותפים בקמפוס ותחושת שייכות לסטודנטים כולם.
5. פיתוח אסטרטגיות, פרקטיקות ומודלים של הוראה, מחקר ועבודה בקמפוס רב-תרבותי.
6. הבנה מעמיקה של אתגר השפה העברית עבור סטודנטים/ות מהחברה הערבית ויצירת מענים חדשניים ומקיפים אשר יבטלו את הפער הקיים בין הסטודנטים/ות ויבטיחו חוויה אקדמית עשירה ואיכותית לכולם.
7. התוויית מודל ארצי ובינלאומי לחיים משותפים אשר יתרום תרומה משמעותית להתמודדות עם האתגרים המשמעותיים של החברה הישראלית.

נתוני גיוון

יהודים/ות
ערבים/יות

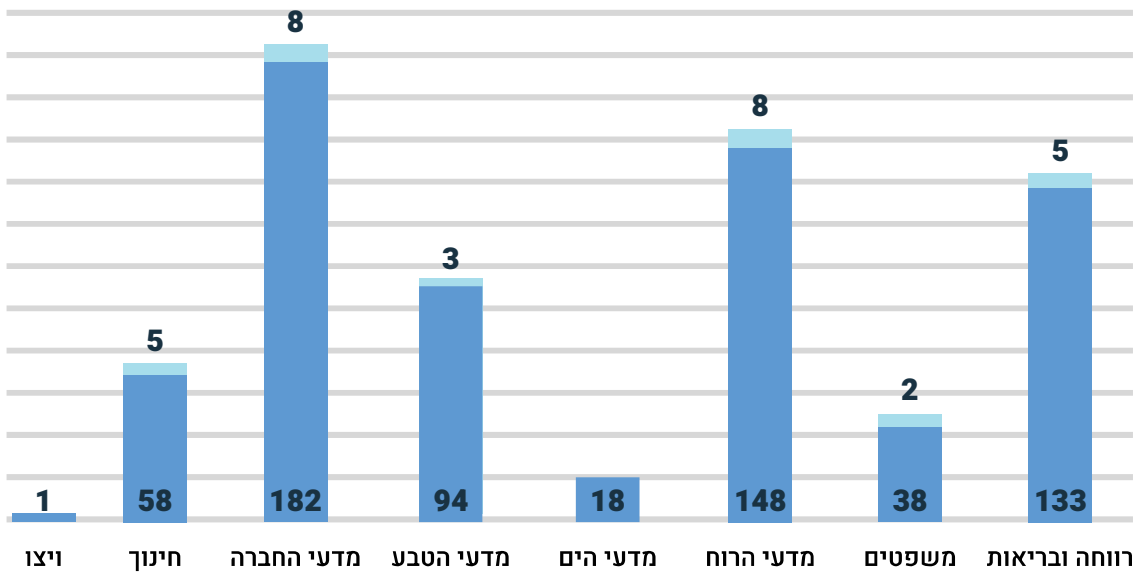
נתונים בקרב סגל אקדמי ומנהלי

סגל אקדמי (אחוזים)	סגל אקדמי (מספרי)	סגל מנהלי (אחוזים)	סגל מנהלי (מספרי)	
47%	315	68%	68%	נשים
5%	32	10%	105	ערבים/יות
0.15%	1	0.4%	4	חרדים/יות
0.15%	1	0.3%	3	יוצאי/ות אתיופיה
				דור ראשון להשכלה גבוהה
0.6%	4	3%	34	אנשים עם מוגבלות
0.7%	5			להט"ב
2%	14			עולים/ות חדשים

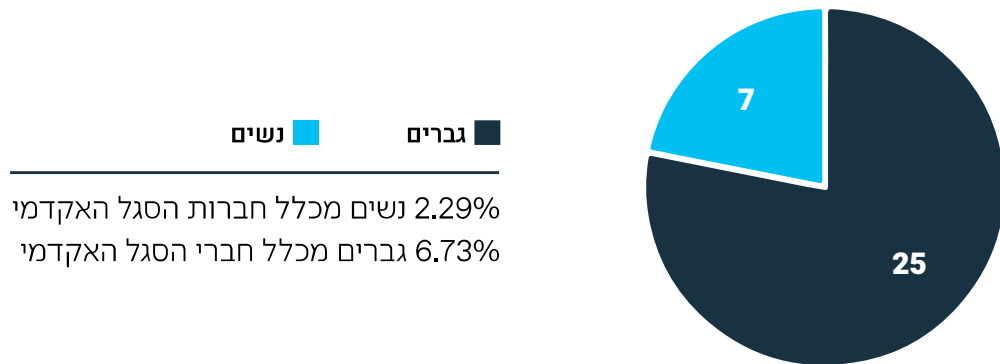
נתונים בקרב סגל אקדמי

סגל ערבי
סה"כ סגל אקדמי

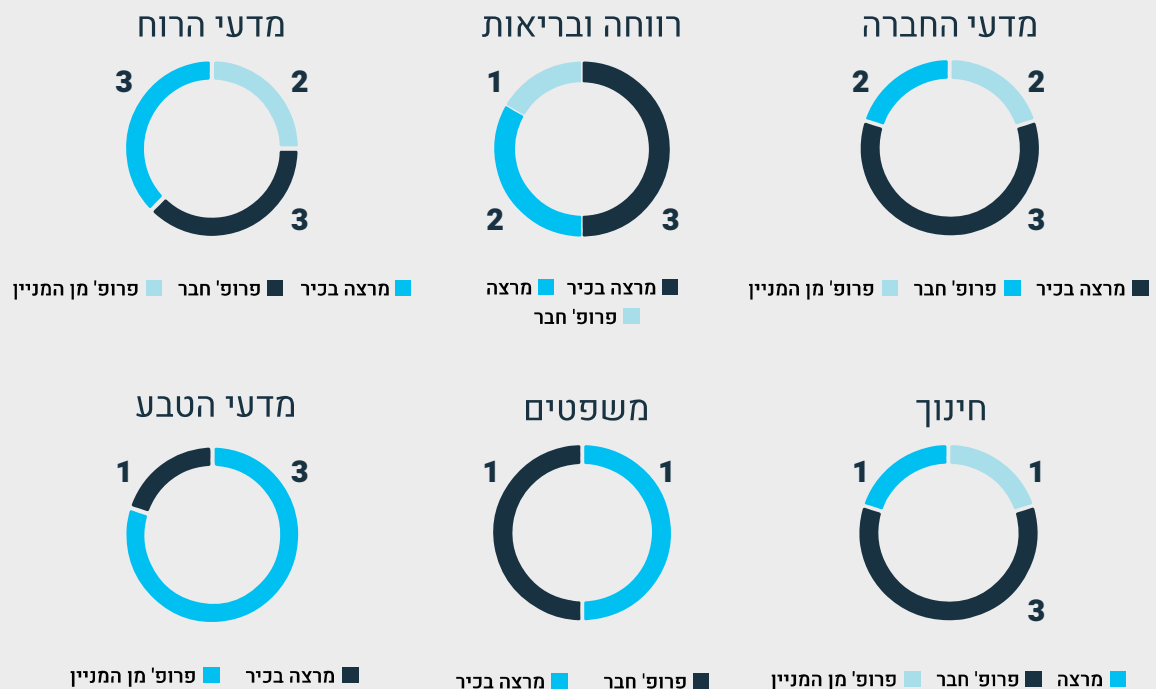
פילוח מסכם של חברי סגל ערבי

חברי סגל ערבי על פי מגדר

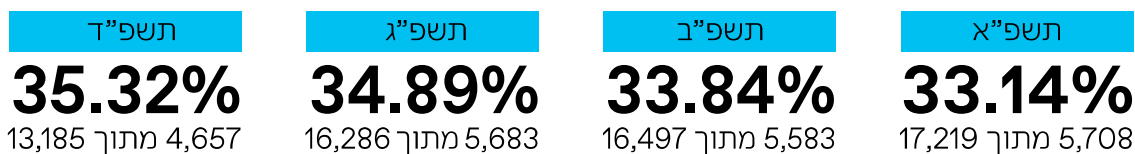
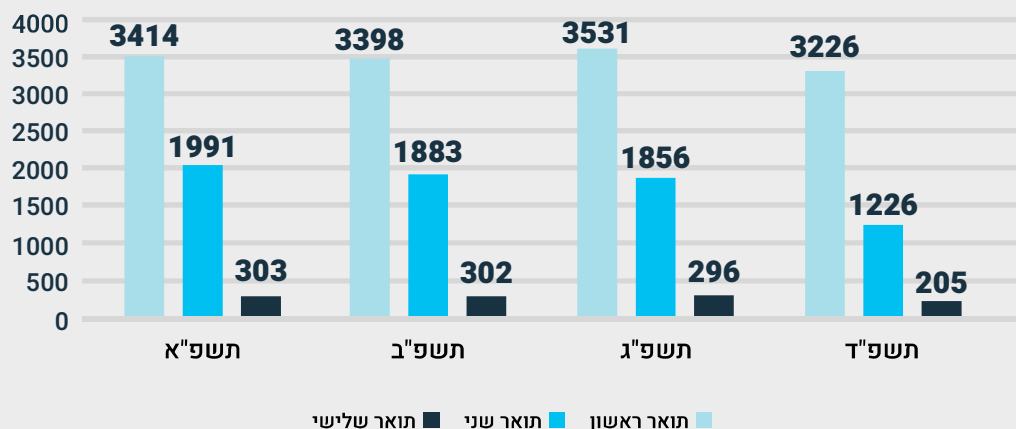

פילוח מסכם של חברי סגל אקדמי ערבי על פי דרגות

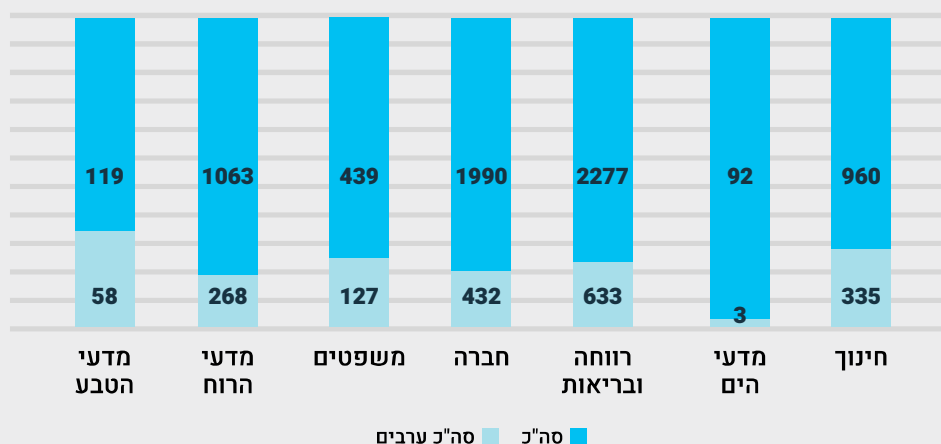

נתונים אודות סטודנטים/ות ותלמידי/ות מחקר האוכלוסייה הערבית

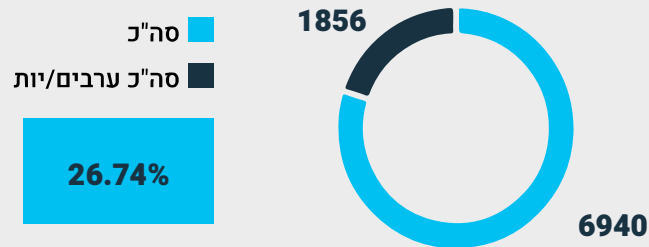
מספרי סטודנטים/יות ערבים/יות בשנים האחרונות

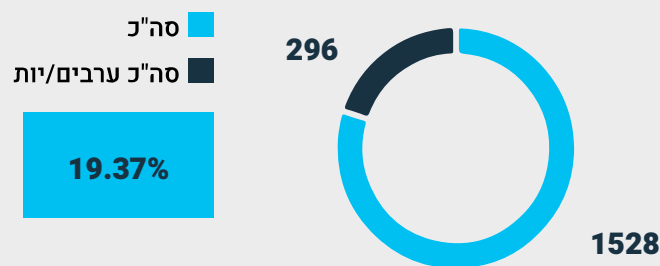
פילוח סטודנטים/יות ערבים/יות לתארים מתקדמים-תואר שני

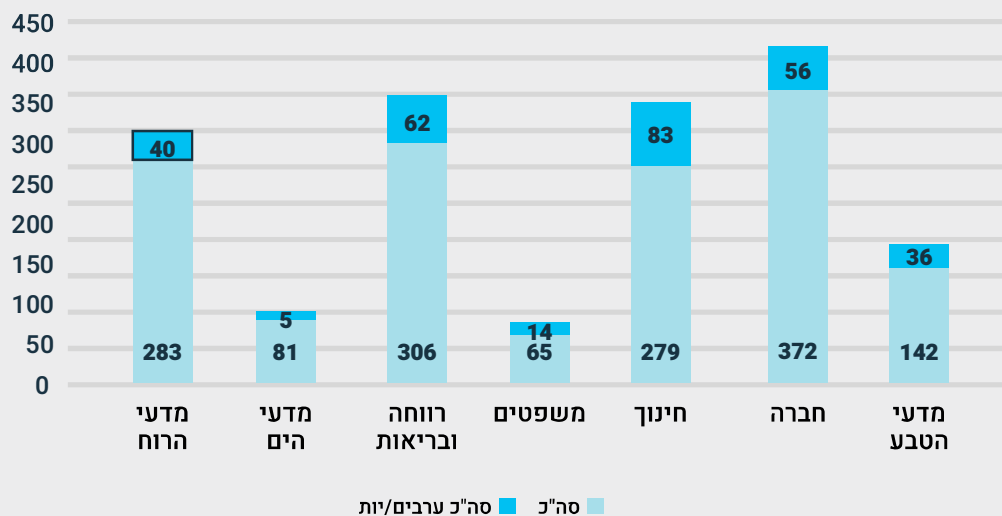
סה"כ סטודנטים/יות ערבים/יות לתואר שני באחוזים

סה"כ סטודנטים/יות ערבים/יות לתואר שלישי באחוזים

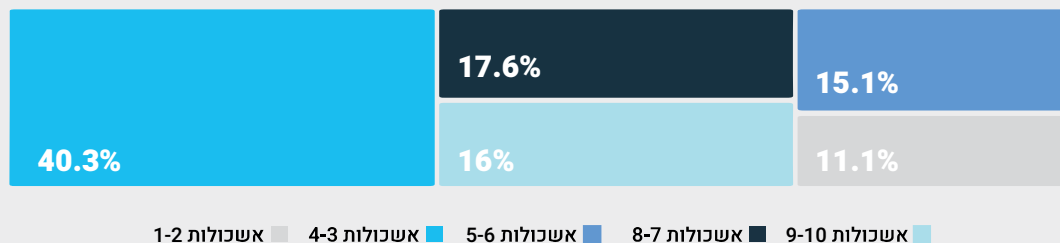

פילוח סטודנטים/יות ערבים/יות לתארים מתקדמים - תואר שלישי תשפ"ג

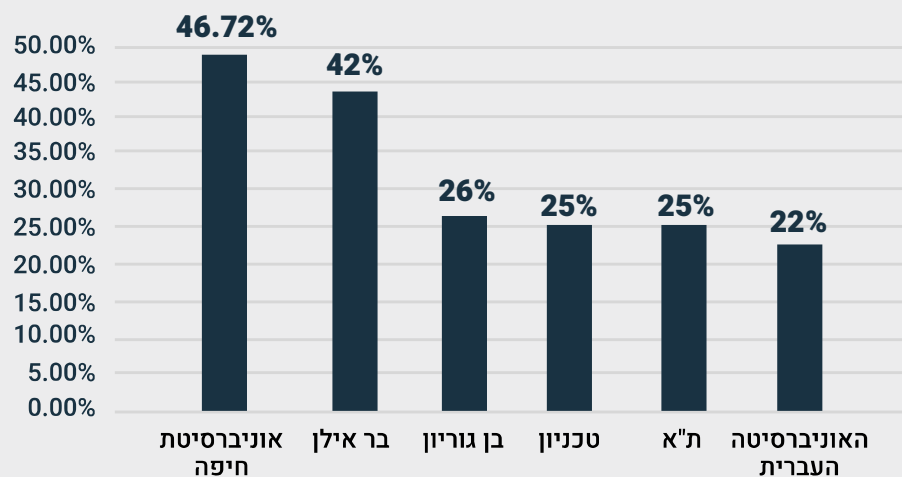
סטודנטים/יות דור ראשון להשכלה גבוהה

התפלגות סטודנטים/יות לתואר ראשון לפי ²אשכול חברתי כלכלי (2020)

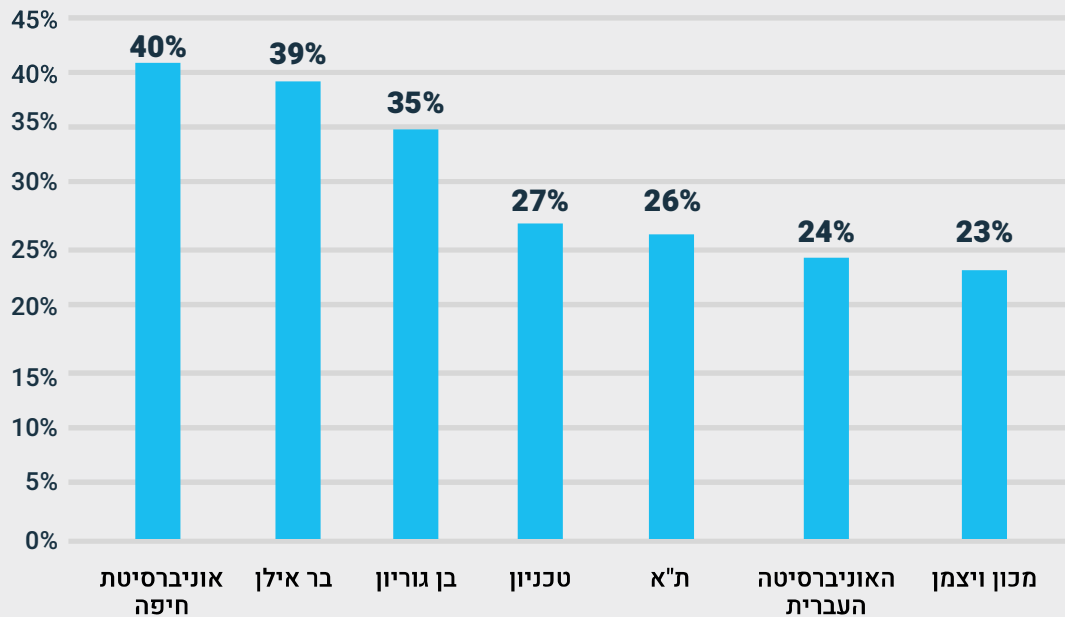

¹ מתוך אתר הכנסת-נתונים על סטודנטים חדשים על פי מצב חברתי כלכלי, מרכז המחקר והמידע, 5 באוקטובר, 2021.
² אשכול חברתי-כלכלי של הלמ"ס הכולל אזורים סטטיסטיים. לפי ערכי המדד החברתי-כלכלי, אשכול 1 מציין את הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה הנמוכה ביותר ואשכול 10 מציין את הרמה הגבוהה ביותר.

שיעור בוגרי/ות תואר ראשון דור ראשון להשכלה גבוהה (2020)

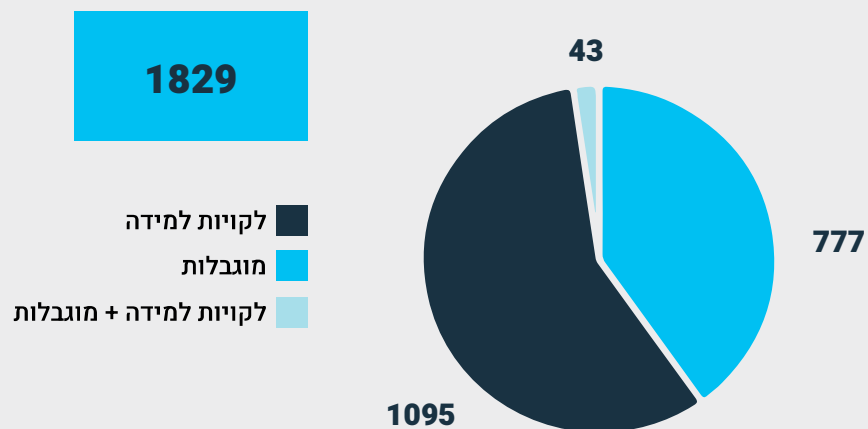

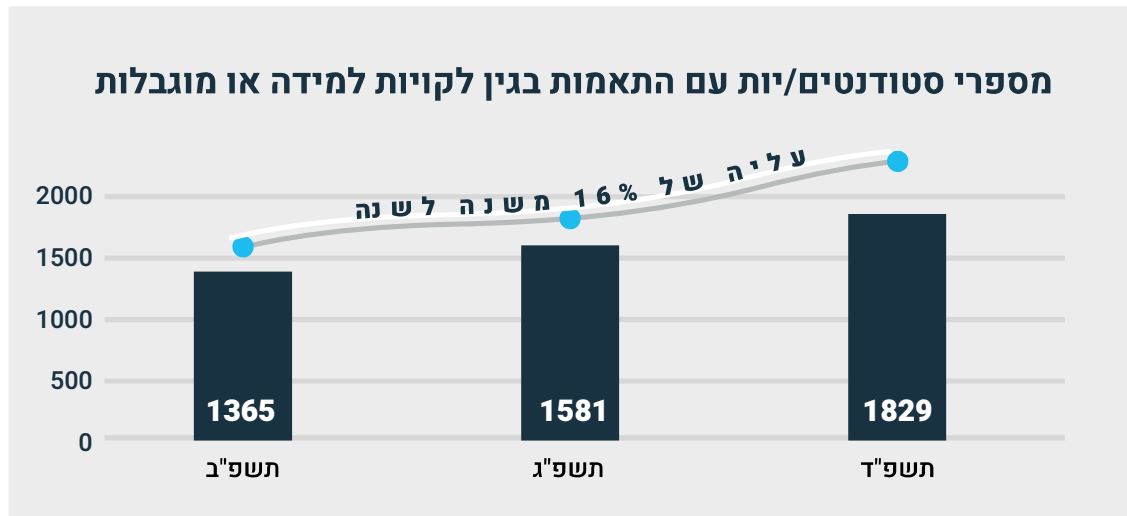
שיעור בוגרי/ות תואר שני - דור ראשון להשכלה גבוהה (2020)

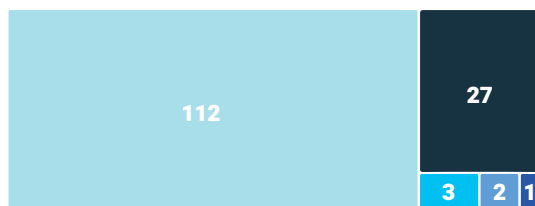
נתונים לתשפ"ד - סמסטר א

סטודנטים/יות בעלי/ות מוגבלות

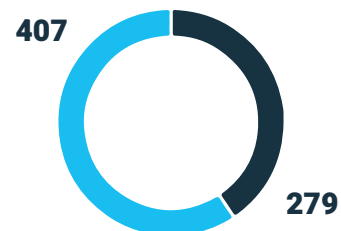
מספרי סטודנטים/יות יוצאי אתיופיה תשפ"ד

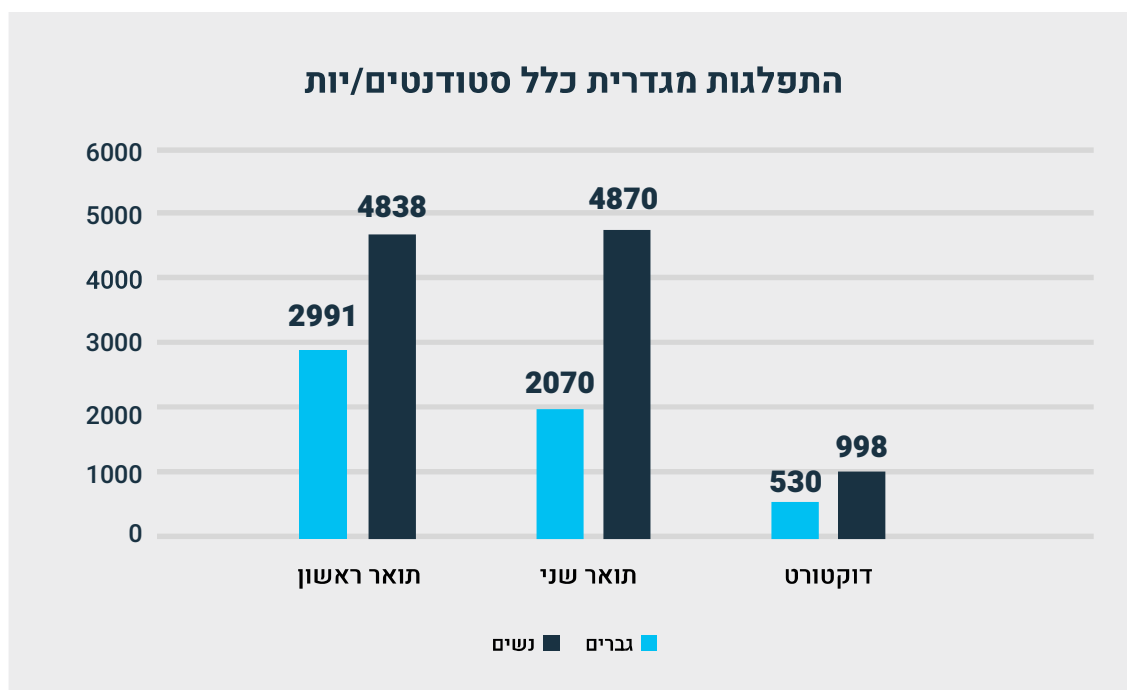
סה"כ 146 סטודנטים/יות | נשירה – 3 סטודנטים/יות

■ דוקטורט ■ תלמידי תוא ראשון ■ תלמידי תוא שני (מתוכם 5 במסלול מחקרי) ■ מכינה ■ תלמידי תוא ראשון

סטודנטים/יות מהחברה החרדית בתכניות מבח"ר

■ תוא ראשון ■ תוא שני

פיילוט למיפוי נתוני גיוון – הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות

עם ראשית הקמתו, וכחלק מהשאיפה להתחיל ללמוד את מצב הגיוון באוניברסיטה יזם המערך לגיוון, הכללה וקהילה פיילוט למיפוי נתוני הגיוון בקרב חברי וחברות הסגל האקדמי בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות. מטרת המיפוי הייתה לאפשר לנו ללמוד את נתוני קבוצות הגיוון ולפתח אסטרטגיות, פרקטיקות ומודלים של הוראה ועבודה בקמפוס רב תרבותי. הסקר נערך באופן אנונימי באמצעות שני קישורים שונים המונעים הצלבות מידע שיאפשרו לזהות את המשיב/ה.

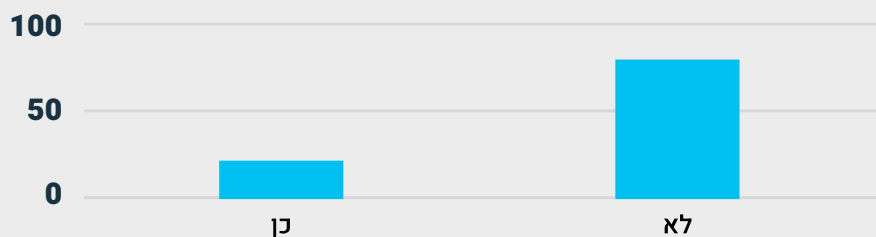
במסגרת הסקר שבוצע בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות באוניברסיטת חיפה לשנת תשפ"ד, זוהו מספר ממצאים:

1. **מעורבות לפי תחומי לימוד:** התחום הבולט ביותר הוא עבודה סוציאלית, שם נרשם אחוז המשיבים הגבוה ביותר. תחומים נוספים כמו פיזיותרפיה וסיעוד מראים גם הם מעורבות גבוהה. לעומת זאת, תחומים כמו גרונטולוגיה והפרעות בתקשורת הציגו אחוזי מעורבות נמוכים יותר.
2. **גיוון דמוגרפי:** רוב המשתתפים בסקר הן נשים (66%) ובגילאי 31-50, כאשר יש רוב מובהק של יהודים (95%) ודור ראשון להשכלה גבוהה. נתונים אלו מצביעים על הצורך בשימת דגש על הכלה, הכללה, ושוויון מגדרי ואתני בפקולטה.
3. **חוויית של אפליה:** כ-9% מהמשיבים דיווחו שחוו אפליה ו-21% היו עדים למקרי אפליה בקמפוס. נתונים אלו מצביעים על כך שעדיין קיימים אתגרים בתחום השוויון והצורך בהגברת המודעות והפעולות למניעת אפליה.
4. **תחושת שייכות והכלה:** למרות שמרבית המשיבים (68%) מרגישים תחושת שייכות לקהילה האקדמית, עדיין קיימים אחוזים משמעותיים של משתתפים שמרגישים ניכור חלקי (24%). זהו אתגר שדורש המשך פעילות בתחום החיבור והגיבוש הקהילתי.
5. **מודעות ותגובה למקרי אפליה:** כ-63% מהמשיבים לא יודעים אם המוסד מטפל בתקריות אפליה בצורה יעילה, מה שמצביע על הצורך בשיפור התקשורת ושקיפות הפעולות הננקטות.

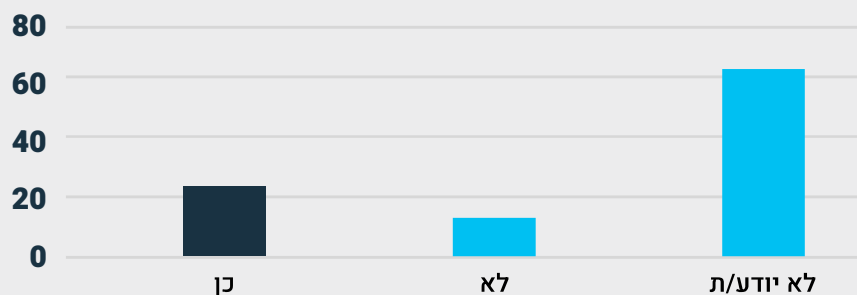
מהסקר ומהשאלה הפתוחה בו עולה כי חשוב להתייחס להתאמה והנגשה של הסביבה האקדמית לצרכים של מגוון אוכלוסיות:

1. **התאמת הסביבה האקדמית למגוון:** קיים צורך בהגברת המאמצים להתאמת הסביבה האקדמית כך שתתאים בצורה טובה יותר לצרכים של מגוון תת-קבוצות בתוך הפקולטה כדי לוודא שכל שכל בנות ובני קבוצות הגיוון יוכלו להפיק את המיטב מהשהות והלמידה באוניברסיטה.
2. **נדרשות התאמות והנגשות:** יש צורך בהמשך פיתוח והרחבת ההתאמות וההנגשות כדי לאפשר לכלל העובדים והסטודנטים, מכל רקע חברתי, לממש את הפוטנציאל שלהם. התאמות אלו כוללות הנגשה פיזית, שפה מותאמת, התאמת תכנים אקדמיים והדרכה נוספת לצוותים כדי להבטיח שהאקדמיה תהיה מקום שבו כל אדם יכול להצליח.

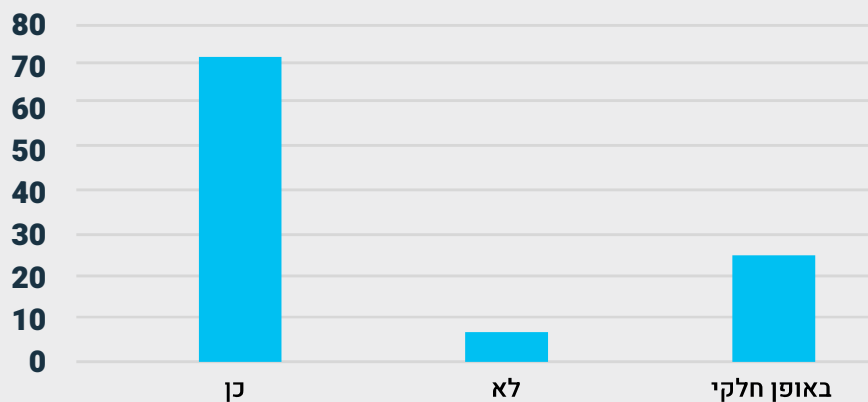
האם היית עד/ה לאפלייה כזו של איש/אשת סגל או סטודנט/ית? (%)

האם אתה/את חושב/ת שהמוסד מטפל בתקריות כאלה של אפלייה בצורה יעילה?

האם אתה/את מרגיש/ה שייכות לקהילה האקדמית באוניברסיטת חיפה? (%)

מסקנות אלו מדגישות את הצורך בהמשך השקעה במגוון, הוגנות והכללה בפקולטה, תוך יישום מדיניות שמאפשרת לכל חברי הקהילה האקדמית, ללא הבדל רקע או מגזר, לממש את יכולותיהם/ן בצורה הטובה ביותר ועל הצורך בהמשך שיפור מערכות התמיכה, הגברת השקיפות בנוגע לטיפול באפליה, וחיזוק תחושת השייכות בקרב כל הסטודנטים.

פעילות המערך לגיוון, הכללה וקהילה

בתקופת מלחמת "חרבות ברזל"

המערך לגיוון הכללה וקהילה הוקם שבוע לפני האירועים הטרגיים של ה 7 באוקטובר ובעוד מדינת ישראל עומדת בפני משבר חסר תקדים, נדרשה האוניברסיטה להתמודד עם אתגרים שלא הכירה קודם. לצד ההלם והאבל על אובדן חייהם של כל כך הרבה, מאות מהסטודנטים והסגל שלנו נקראו להילחם בחזית והמתחות בין יהודים לערבים ברשתות החברתיות אימה לסכן את הקמפוס השליו שלנו.

האוניברסיטה עמדה בפני שני אתגרים מרכזיים:

1. הצורך לשלוח מסר מרגיע ומאחד לכל הסטודנטים/יות שירגיע את הרוחות שסערו בעיקר ברשתות החברתיות, ויביע עמדה ברורה ותקיפה נגד הסתה וגזענות, תוך שימת דגש על המחויבות של האוניברסיטה לערכי החברה המשותפת, הכבוד ההדדי והשוויון.
2. מיפוי והבנת הצרכים והדאגות של הסטודנטים/יות, הסגל האקדמי והמנהלי, בזמן משבר חריף זה, במטרה לעצב תוכניות שיבנו חוסן אישי וקולקטיבי, יעודדו דיאלוג בריא ויעניקו כלים מעשיים לעבודה ולימוד משותפים.

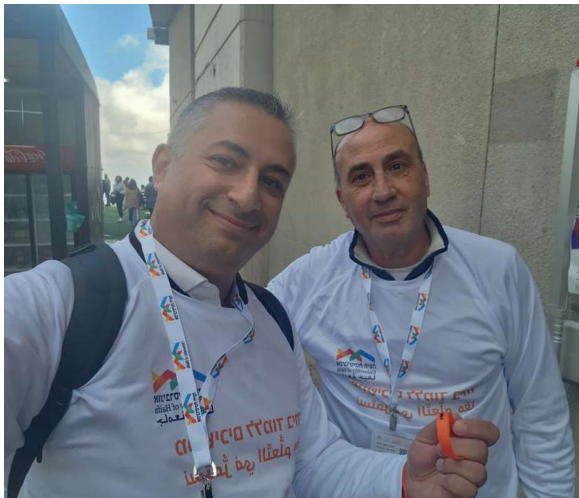
המערך לגיוון הכללה וקהילה, ביחד עם יחידות האוניברסיטה השונות נקט בפעולות הבאות:

- הוצאת מכתב בשלוש שפות: עברית, ערבית ואנגלית – יחד עם הנהלת האוניברסיטה אשר נשלח לכל תלמידינו בקריאה לאיפוק, הימנעות מהסתה וגזענות ושימור סולידריות חברתית. המכתב הדגיש את הערכים והאחריות המשותפים של כל קהילת האוניברסיטה לשמירה על הביטחון בתוך הקמפוס.
- יצירת "קבוצות חוסן" בשיתוף דיקנט הסטודנטים -מרחבים בטוחים שהתנהלו בזום, בהם יכלו הסטודנטים/ות לדבר על פחדים וחששות בשפתם שלהם.
- מיפוי צרכים של הסגל האקדמי והמנהלי באמצעות סקר מקוון אשר מיפה אתגרים מידיים; אתגרים צפויים עם פתיחת השנה האקדמית והמשאבים והמומחיות של חברי הסגל, אותם הם יכולים ומוכנים לתרום לחוסן של עמיתיהם ושל הקמפוס כולו. הסקר לימד כי הדאגה הגדולה ביותר של כל חברי הסגל קשורה הייתה ליחסים בין יהודים לערבים בקמפוס; כיצד לטפל בוויכוחים פוליטיים שעלולים לפרוץ בכיתה; מה לעשות במקרים של אלימות מחוץ לכיתה; איך להגיב להתבטאויות גזעניות במהלך דיונים? חברי וחברות הסגל ביקשו כלים מעשיים לטיפול בסטודנטים שאיבדו את יקיריהם; תלמידים/ות שחוו טראומה.
- עיצוב סדרה של 30 סדנאות ומפגשי הכשרה לסגל ולצוות כמענה לאותם צרכים שעלו בסקר, וסיפקו כלים מעשיים לאתגרים כמו איך לאמץ אמפתיה כלפי כל התלמידים; כיצד לגעת בנושאים קשים ובעלי פוטנציאל נפיץ במהלך השיעור; כיצד להתמודד עם תלמידים/ות רגשיים ולספק תשובות רגישות תרבותית לבעיות שונות.
- יצירת "מרחב להתייעצות", מפגש זומי שבועי עם יועצת חיצונית, לכל מרצה שמתמודד/ת עם אתגר הקשור להוראה בקמפוס מגוון בזמן אמת.

- יצירת קבוצת חשיבה של סטודנטים/ות יהודים וערבים, שיצרו את הסיסמה: "ממשיכים/ות ללמוד ביחד", אשר תורגמה לערבית ואנגלית ושימשה כסיסמה תחתיה הוחזרו הלימודים למסלולם. המערך הקים "נאמני חיים משותפים", קבוצה נבחרת של 120 חברות וחברי סגל אקדמי וסטודנטים ערבים ויהודים שהסתובבו בכל המרחבים הציבוריים בקמפוס במהלך שבוע הלימודים הראשון, לבושים בחולצות עם הסיסמאות האמורות וחילקו לסטודנטים 8,000 צמידים גומי עם הסלוגן. הנאמנים קיבלו את כולם במילים מרגיעות ובהבטחה שכל היחידות פועלות למען הפיכת הקמפוס לבטוח עבור כולם.
- צילום של 6 סרטונים קצרים בהשתתפות חברי סגל יהודים וערבים, אשר הזמינו את הסטודנטים לחזור לקמפוס, בעברית וערבית, וסיפרו על מערכות היחסים המשמעותיות שיצרו במהלך עבודתם בקמפוס. לאורך כל הסמסטר הראשון, העמיד המערך לטובת המרצים "קו חם", בו ייעצה להם פסיכולוגית ארגונית המומחית במרחבים רב תרבותיים, על סוגיות שהעלו המרצים מהשטח בזמן אמת.
- יחידות שונות פנו אל המערך וביקשו הכשרות וייעוץ מותאם לצרכיהן הייחודיים וביחד נבנו סדנאות וימי חשיבה אשר כללו את כל חברי הסגל באותן יחידות.

מיני האקתון כיצד נבטיח קמפוס מכיל לכולם?

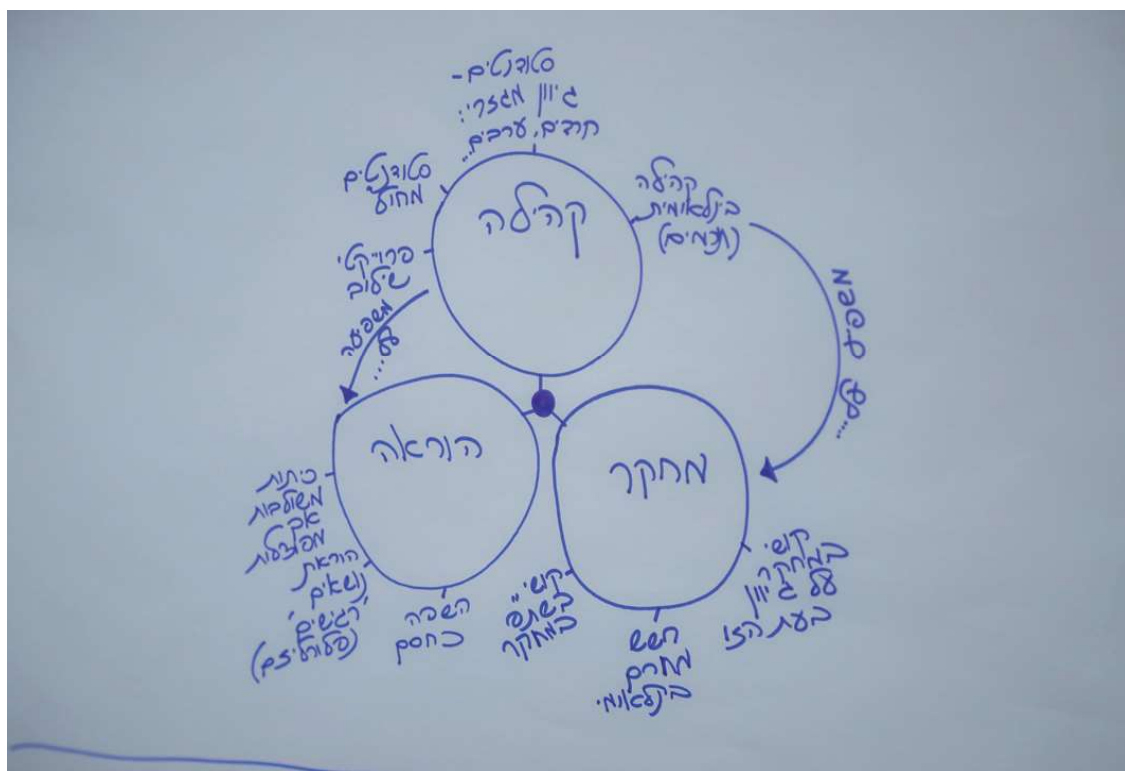
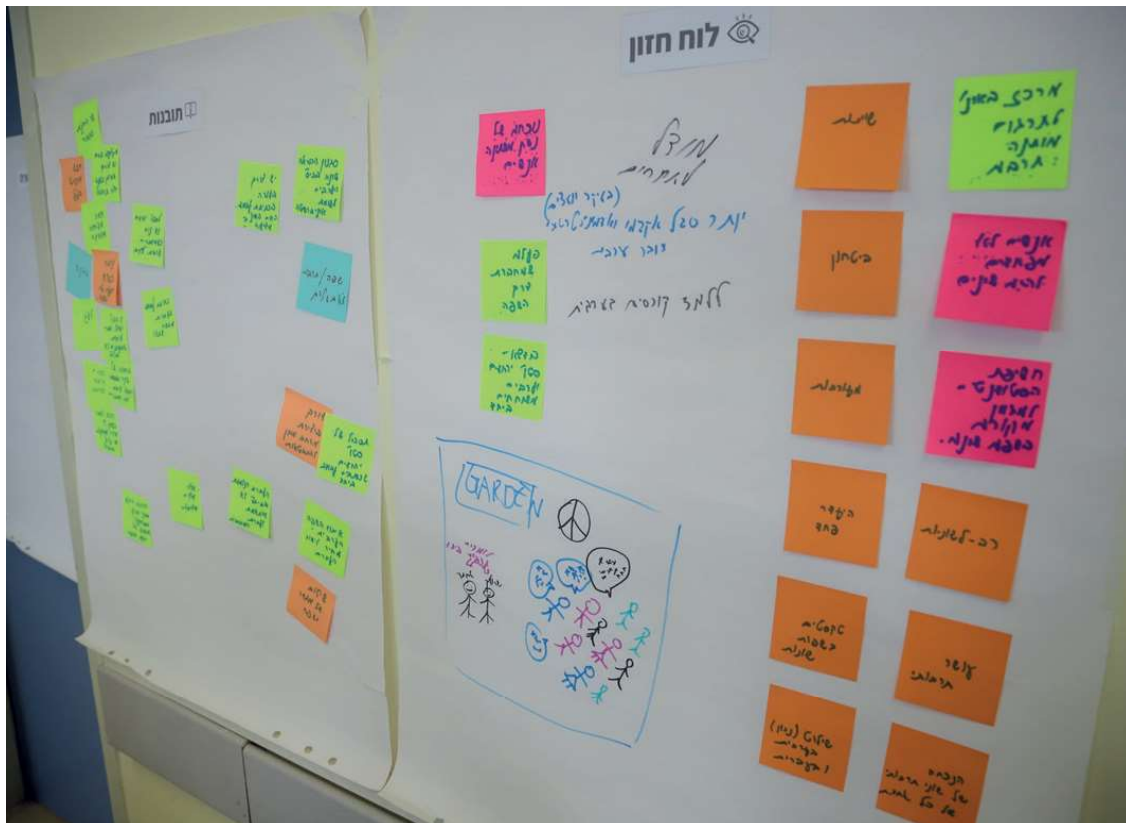
ב 27 בדצמבר קיים המערך לגיוון הכללה וקהילה בשיתוף פעולה עם המרכז היהודי-ערבי באוניברסיטה מיני האקתון לחשיבה משותפת על מימוש חזון החיים המשותפים בקמפוס. מטרתו הייתה ליצור מיזמים ולמצוא דרכים להנכחה ולמינוף הגיוון הקיים במוסדנו, ברמת הסטודנטים והסגלים.

כ 25 חברי וחברות סגל אקדמי ומנהלי התכנסו תחת הנחיה מקצועית למפגש בו הם מיפו את האתגרים הקשורים לשימור ולטיפוח החיים המשותפים במוסד ולחשיבה משותפת על מענים יצירתיים אפשריים אותם יבקש המערך לקדם במהלך השנה הקרובה. התהליך היצירתי שם דגש על מענים מלמטה-למעלה ועל אחריותנו המשותפת לצביון הקמפוס והחיים בו.

המשתתפים התחלקו לשלוש קבוצות עבודה אשר דנו באתגרים הבאים:

1. "ביחד ולחוד" – כיצד נוכל ליצור תחושת שייכות לכל באות ובאי הקמפוס?
 2. "הגיוון כהזדמנות" – כיצד נוכל למנף את הגיוון למחקר והוראה חדשניים ויצירתיים?
 3. "פער השפה" – כיצד נוכל להתמודד עם האתגרים השפתיים של סטודנטים ערבים באוניברסיטה?
- הרעיונות הפורים שעלו במהלך ההאקתון תורגמו לתכנית העבודה של המערך לגיוון הכללה וקהילה ויבואו לידי ביטוי בשנה הקרובה.
- המלצות ורעיונות נבחרים שעלו בהאקתון שולבו בתכנית "מצויינות מכלילה" שנכתבת על ידי המערך למל"ג והם ייושמו בשנים הבאות.

יוזמות המערך לאורך שנת הפעילות הראשונה

קידום תלמידי/ות מחקר מקבוצות גיוון

תכנית לזיווי לתלמידות מחקר מהחברה הערבית – מלגת וורנר אוטו

תכנית המלגות ע"ש וורנר אוטו פועלת להעצמה, פיתוח מקצועי והקניית כישורים וכלים מעשיים לקידום המחקר וההתמצאות בעולם האקדמי של תלמידות מחקר בנות החברה הערבית הלומדות באוניברסיטת חיפה, יוזמה זו נעוצה בהכרה באתגרים העומדים בפני הנשים באקדמיה בכלל ומתוך חזון של טיפוח מצינויות בקרב נשים מקבוצות אוכלוסייה שונות. התוכנית מבוססת על מפגשים חודשיים שעוסקים באתגרים עמם מתמודדת כל תלמידת מחקר תוך התייחסות לאתגרים הייחודיים לחברה הערבית ולנשים בחברה זו בפרט. מטרתנו היא ליצור מעטפת תומכת ומכילה, אשר תאפשר לסטודנטיות ללבן סוגיות המטרידות אותן, לחלוק מניסיון עם עמיתותיהן, לקבל תשובות מחוקרות ותיקות ולשמור על רמת מוטיבציה גבוהה הנדרשת למצינויות במחקר.

התוכנית מיועדת ל-12 מלגאיות וורנר אוטו הנבחרות באופן תחרותי בכל שנה, אך היא פתוחה גם בפני דוקטורנטיות מהחברה הערבית הלומדות באוניברסיטת חיפה ואינן מקבלות את מלגת וורנר אוטו, ובעלות פוטנציאל השתלבות בעולם האקדמי בעתיד.

מרתון כתיבה – תלמידי/ות מחקר דור ראשון להשכלה גבוהה

בחודש יולי קיים המערך ביחד עם הרשות ללימודים מתקדמים, רשות המחקר והמרכז לחקר העוני והדרה חברתית, מרתון כתיבה לתלמידי/ות מחקר וחוקרים/ות צעירים/ות שהם/ן דור ראשון להשכלה גבוהה. 10 שעות נקיות מרעשים והסחות דעת, משולבות בסדנאות של ניהול זמן ופתיחת חסמי כתיבה, אפשרו התקדמות משמעותית במחקר עבור הסטודנטים אשר לרוב טרודים בניסיון לנווט ולשלב בין עבודה בשכר, גידול המשפחה וכתיבת המחקר. המרתון שילב בין פרקי זמן שהוקדשו לכתיבה לבין סדנאות ניהול זמן וחילוץ חסמי כתיבה.

סדנה לדוקטורנטים ודוקטורנטיות המתקשים להציג את מחקריהם בשפה האנגלית

בחודש ספטמבר 2024 יקיים המערך סדנה אינטנסיבית לדוקטורנטים ודוקטורנטים בנושא הצגת מחקרים בכנסים באנגלית ויקנה כלים וטכניקות למשימה מאתגרת זו. הסדנה, הנערכת בשיתוף הרשות ללימודים מתקדמים - בית ספר בלום, והמערך להוגנות מגדרית, תונחה על ידי ד"ר ג'יין לוין מהחוג לשפה וספרות אנגלית תתפרס על פני שבוע שלם ותתרגל עם המשתתפים טכניקות שונות להצגה אפקטיבית ובטוחה של מחקריהם בשפה האנגלית. היוזמה לסדנה נובעת מהמודעות לקושי של סטודנטים רבים/ות – בני דור ראשון להשכלה גבוהה ו/או השייכים לקבוצות גיוון, להציג את מחקריהם בצורה קוהרנטית ומובנית באנגלית ולעמוד בביטחון מול קהל אקדמי.

תכנית לשמה, תכנית להעצמה וקידום נשים חרדיות

תכנית "לשמה" הינה תוכנית ייחודית המבקשת לבנות ולחזק שדרה מקצועית-ניהולית של נשים חרדיות בכירות במשק הישראלי וזאת על מנת שנשים אלו תוכלנה להוביל ולקדם ארגונים, מערכות ותהליכים מקצועיים בקהילה ובחברה. בחברה החרדית ישנה קבוצה משמעותית של נשים בעלות פוטנציאל לתרום לשדה החברתי-ציבורי. בהיעדר כלים, פלטפורמות ומנגנונים לפתח פוטנציאל זה, הן החברה החרדית והן החברה הישראלית מפסידות הון אנושי ותרומה ציבורית משמעותית. בעשור האחרון הושקעו משאבים רבים באוכלוסיית הנשים החרדיות שנותבו לציר ההשכלה והתעסוקה והביאו לעלייה במספר הנשים העובדות מ 53% ל- 81%, כאשר 10%-15% מהן נמצאות היום במעמד מקצועי משמעותי. שינוי זה אינו בא לידי ביטוי ומימוש בשדה החברתי- ציבורי למרות יכולתן של נשים אלו להוות גורם משמעותי בשדה זה.

על מנת לממש את הפוטנציאל הטמון בגזרה הזאת, יש לתת מענה לשני אתגרים:

- ידע ומנגנונים לפיתוח ראייה ועשייה חברתית.
- פלטפורמה לקידום עשייה חברתית המקדמת איכות חיים.

תוכנית לשמה המתקימת באוניברסיטת חיפה בהובלתו של פרופ איתי בארי מבית הספר למדעי המדינה, מבקשת להתמודד עם שני אתגרים אלה על ידי יצירת מסגרת המגייסת נשים מהמיינסטרים החרדי, בעלות בכירות מקצועית ו/או מוטת השפעה רחבה, והקנייה של ידע תיאורטי מקצועי וכלים ומיומנויות יישומיות לקידום מענים לאתגרים קהילתיים-חברתיים, פיתוח אישי ובניית יכולות ניהוליות מערכתיות ואחריות חברתית. מטרת התוכנית היא בניית רשת של נשים חרדיות בכירות אשר תפעלנה מתוך אחריות, חזון ומטרה משותפת. המסגרת מסייעת לנשים לפתח תהליכי למידה וכלים יישומיים לקידום יוזמות ואתגרים משולחן העבודה, באמצעות מומחי תוכן ויועצים המסייעים בהדרכה, מחקר ובניית תכניות עבודה.

ליווי סטודנטים/ות מקבוצות גיוון

הקניית כישורים רכים לסטודנטים/יות ראשונים לאקדמיה

מטרת התוכנית:

להקנות למשתתפים/ות סל כלים לפיתוח מיומנויות וכישורים שיסייעו להם/ן בדרכם האקדמית, יחזקו תחושת מסוגלות עצמית ויגבירו את המוטיבציה ללימודים. בשנת הלימודים תשפ"ד, 60 סטודנטים/יות עברו תהליך העצמה והתפתחות אישית בדמות סדנאות שעסקו בניהול עצמי, מסוגלות אקדמית, קביעת יעדים ומטרות אישיות, העצמה של החוסן האישי ופיתוח תפיסות וערכים אישיים לבניית עתיד אקדמי ותעסוקתי.

לפיילוט היו מספר מטרות:

- פיתוח תחושת המסוגלות האישית של הסטודנטים בני הדור הראשון, החדרת ערכים של פרו-אקטיביות, מחויבות והתמדה.
- חיזוק המוטיבציה והרצון להצליח בלימודים.
- איתור סטודנטים מועדים לנשירה וחיזוקם כך שיתמידו בלימודיהם.
- חיזוק תחושת השייכות לאוניברסיטת חיפה.

הפיילוט לווה במחקר הערכה שבחן את השפעת הסדנאות על המשתתפים ונערך על ידי המרכז לחקר העוני והדרה חברתית באוניברסיטה. הצלחת תכנית הפיילוט שהתקיימה בתשפ"ד לתלמידי המכינה הקדם אקדמית וסטודנטים לתואר ראשון במדעי החברה, איפשר למערך להגיע לשיתוף פעולה עם דיקן ההוראה ועם החוג לשירותי אנוש, ולהציע קורסים של כישורים רכים בשנת הלימודים תשפ"ה תמורת נקודות זכות.

תכנית שגרירי ושגרירות גיוון

המערך לגיוון הכללה וקהילה, אגף משאבי אנוש, ועד ארגון הסגל המנהלי וועד ארגון הסגל האקדמי באוניברסיטה פועלים בשיתוף מרכז אקורד, ליצירת תוכנית הכשרת שגרירות ושגרירי גיוון שיהוו קבוצת מנהיגות פעילה לקידום יחסים מיטביים בין קבוצות בקמפוס שלנו.

מטרתנו היא ליצור קהילה פעילה, מגוונת מבחינת גיל, מגדר, דת, עדה ומוצא, אשר תרחיב אופקיה ותעשיר את עצמה, ובשלב מאוחר יותר את הקמפוס כולו, בעשייה רב

גונית ורב תרבותית. קהילת שגרירי ושגרירות גיוון מאגדת בתוכה חברי וחברות סגל אקדמי באוניברסיטת חיפה, המבקשים לקדם ערכים של חיים משותפים בקמפוס ומחוץ לו, בחברה הישראלית כולה. הקהילה מתנהלת באופן וירטואלי על פלטפורמה דיגיטלית ובאופן פיזי, בסדורים לימודיים, הרצאות ומפגשי שיתוף. הקהילה פתוחה לכל חברי הסגל האקדמי העובדים באוניברסיטה שנושא הגיוון והשוויון יקר לליבם. 25 חברי וחברות סגל אקדמי ומנהלי החלו את הכשרתם בהנחייתה של ד"ר סולי ורד ממרכז אקורד לשינוי חברתי, ביוזמה שפותחה על ידי המערך לגיוון הכללה וקהילה ואגף משאבי אנוש, בשיתוף פעולה של ועד ארגון הסגל המנהלי וועד ארגון הסגל האקדמי הבכיר.

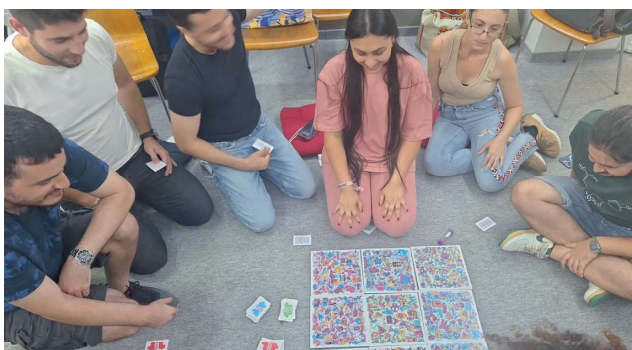
במפגש הראשון נחשפה הקבוצה לתיאוריות הקשורות לזהות חברתית ולמודל מיני אקטיב שילווה את התוכנית לכל אורכה. בהמשך יתעמקו המשתתפים/ות בנושא של זהויות חברתיות, יחסים בין קבוצות בזמנים מתוחים ומודל הקמפוס המכיל. כמו כן, הם/ן ייפגשו עם סטודנטים וסטודנטיות מקבוצות גיוון, עם סגנית נשיא לגיוון, פרופ' עדי זלצברג מהטכניון, ומנהלת הנציבות לשוויון ומגוון, עו"ד שרון אברהם וייס מאוניברסיטת ת"א ויצאו לסיור לימודי בגבעת חביבה, המרכז לחברה משותפת. בסיום ההכשרה תבחן הקבוצה את האתגרים עמם מתמודדת האוניברסיטה בזמנים אלה ובדרכים אפשריות לקידום הכלה ויחסים בין הקבוצות השונות הפועלות בה.

תכנית מנהיגות יהודית-ערבית

במסגרת שיתוף פעולה של המערך לגיוון, הכללה וקהילה עם דיקנט הסטודנטים, פעלה השנה קבוצת סטודנטים/ות - יהודים וערבים - להנחת החיים המשותפים בקמפוס. הסטודנטים/ות פעלו תחת הנחיה מקצועית למיפוי האתגרים הקיימים באוניברסיטה בכל הקשור לחיים משותפים בין סטודנטים יהודים וערבים, העלו רעיונות למיזמים ויזמו פעילויות המקדמות ערכים של שוויון והוגנות. הסטודנטים פעלו לקידום רעיונות של פלייליסט מוזיקלי רב תרבותי המכיל שירים שהוצעו על ידי סטודנטים באוניברסיטה, ספר מתכונים רב תרבותי המכיל מאכלים שהציעו סטודנטים וחברי סגל מקבוצת הגיוון הפועלות במוסד ופרויקט צילום במעונות, המאוכלסים בסטודנטים בינלאומיים רבים.

אוניברסיטת חיפה
UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا

אוהבים/ות לבשל? לצלם?
אוהבים/ות מוסיקה?
בחרו את היוזמה אליה תרצו להצטרף, הקליקו והרשמו! אנחנו מחכים/ות לכם!

هل تكونون/ تحبين الطبخ؟ التصوير؟ الموسيقى؟

اخترنا المشروع الذي ترغبون في الانضمام إليه، انقرروا، وسجلوا. نحن في انتظاركم/ن.

מה הסטודנטים/ות הכי אוהבים לשמור? בואו לבחור שירים וליצור ביחד איתנו את הפלייליסט הרב תרבותי של אוניברסיטת חיפה!

ما الأغاني التي يفضل الطلاب والطالبات الاستماع إليها؟ هيا نخار أغاني ونسجل معها قائمة التشغيل المفضلة للطلاب والطالبات!

מה ספר המתכונים הרב תרבותי של הסטודנטים? בואו לבחור שירים וליצור ביחד איתנו את הפלייליסט הרב תרבותי של הסטודנטים!

من مطبخنا إلى مطبخكم! هيا نشارك قوائمنا المفضلة ونسجل معها كتاب الطبخ المفضل للطلاب والطالبات!

גרים/ות במעונות? אוהבים/ות לצלם? השתתפו ב"בית משותף" - פרויקט צילום החיים המשותפים במעונות.

هل نسكنون/ نفضل في السكن الجامعي؟ هل التمتع من هواناكنم/ن؟ شاركوا في "بيت مشترك" - مشروع تصوير الحياة المشتركة في السكن الجامعي.

אתגר השפה העברית

מאמרים ודו"חות שיצאו לאור בשנים האחרונות מציירים תמונה עגומה למדי של רמת ידיעת העברית של צעירים/ות בחברה הערבית ושל רמת המוטיבציה שלהם לרכוש שפה זו. מתוך הכרה בחשיבות המכרעת שבהעלאת הנושא לסדר היום האקדמי והציבורי והצורך בחשיבה על פריצת הדרך הנדרשת בתחום, החליט המערך עם הקמתו, להעמיד בראש מעייניו את אתגר השפה העברית ובשנתו הראשונה פעל בדרכים הבאות:

כנס ארצי: השפה העברית והדור הצעיר בחברה הערבית בישראל: חסמים, אתגרים ודרכי פעולה.

בכנס, שהתקיים בחודש מאי 2024, הוצגו מחקרים חדשים ופרקטיקות קיימות להתמודדות עם החסמים והאתגרים העומדים בפני צעירים וצעירות ערבים בישראל בבואם לרכוש את השפה העברית. בנוכחות ובהשתתפות של בעלי/ות תפקידים במשרד החינוך, משרד האוצר, המשרד לשוויון חברתי, קרנות פילנתרופיות, חוקרים/ות ומומחים/ות מן האקדמיה, מנהלי/ות בתי ספר ומורים/ות, התנהלו פאנלים מקצועיים, שולחנות עגולים והרצאות אורח אשר פרסו את הבעיה הסבוכה והשלכותיה ברמה הלאומית. הכנס נערך בשיתוף פעולה עם גבעת חביבה המרכז לחברה משותפת.

המערך לגיוון, הכללה וקהילה יצא השנה במחקר מעמיק על ההקשר התרבותי שבמסגרתו נלמדת השפה העברית כשפה שנייה על ידי צעירים וצעירות ערבים, ועל העמדות התרבותיות והאישיות המשפיעות על תהליך הלמידה. הנחת היסוד שלנו היא שלימוד העברית אינו

מאמץ טכני בלבד. מדובר בתהליך עומק המושפע מהערכים והנורמות התרבותיות של קהל הלומדים/ות, מהיחס של הלומד/ת לחברה הישראלית, לתרבות היהודית ולשורשיה: ביתו ומשפחתו. שפה היא חלק מרכזי מזהותו של אדם, ואימוץ שפה חדשה עלול להיתפס כאיום ולהגביר את הצורך של האדם בהגנות ובהעמדת חסמים. הוראה יעילה של העברית צריכה להתחשב במנגנוני ההגנה הללו ולעבוד איתם.

מחקר ופיתוח תכנית מטאוורס Metaverse ללימוד השפה העברית

לאחר ביצוע המחקר, יבחן המערך לגיוון הכללה וקהילה טכנולוגיות אפשריות שיש ביכולתן ליצור חווית למידה סוחפת ומוחשית בה התלמידים יוכלו לתרגל את העברית במצבי חיים רלוונטיים המכניסים אותם להשכלה גבוהה. בפיתוח פלטפורמת ה-Metaverse בעולם היום מושקעים הרבה משאבים מה שהאיץ באופן מרתק את ההתפתחות בתחום לימוד שפה שנייה דרך השימוש בטכנולוגיה זו. זהו כלי המוכר כיעיל בהקניית מיומנויות חדשות בצורה מרתקת. המערך יפתח קורס מטאוורס המותאם לנורמות התרבותיות הספציפיות ודרכי הלמידה של התלמידים/ות, תוך התחשבות בדרכי חשיבה שונות ואסטרטגיות למידה השונות בין קבוצות חברתיות ותרבותיות. באמצעות ראיונות ותצפיות וכן על ידי התייעצות עם מומחים/ות, התוכניות שלנו צפויות לעצב פתרונות טכנולוגיים יעילים להוראת השפה העברית.. טכנולוגיית Big Data תאפשר לנו לעקוב אחר התקדמות התלמידים/ות ולהתאים את התכנית לצרכיהן של קבוצות תרבות מגוונות. לתכנית תתווסף מחקרי הערכה במטרה לבחון את השפעתה.

הנגשת ההשכלה הגבוהה עבור בני ובנות החברה הערבית

תכנית תנמיה- הכנת צעירים מהחברה הערבית לאקדמיה

תוכנית הקיץ, "תנמיה" (تَنْمِيَة) כפי שאנו קוראים לה על מנת להבדיל אותה ממכניות הקדם אקדמיות האחרות הפועלות באוניברסיטת חיפה, מבקשת לתת מענה לחוסר ממשי הקיים בהכנתם של הצעיר והצעירה הערבים לקראת לימודיהם האקדמיים. היא מהווה מסגרת אינטנסיבית השמה דגש על לימוד ותרגול השפה העברית והכשרה במיומנויות רכות לצד היכרות עם החברה הישראלית על כל גווניה. **מטרת מכינת "תנמיה" היא לטפח קאדר של מועמדים/ות ערבים/ות מצטיינים/ות שיתקבלו עם תום התוכנית לחוגים התחרותיים, המקדמים מוביליות חברתית, באוניברסיטת חיפה ויצרו את שכבת ההנהגה האיכותית של בוגרי האוניברסיטה.**

60 משתתפים נבחרו השנה לקחת חלק בתכנית, מתוך כ 270 מועמדים. המשתתפים – כולם צעירים וצעירות ערבים בני 18-21 מתעמדים ללימוד בתחומי הדעת השונים, ומשתתפים בתוכנית הנמשכת חודשיים וחצי, חמישה ימים בשבוע, מ 9 בבוקר עד 16:00.

התכנית בנויה על 4 מרכיבים:

1. הוראה אינטנסיבית של השפה העברית ותרגול של עברית מדוברת.
2. סיורים ברחבי הארץ ומפגשים משמעותיים עם הפסיכס האנושי העשיר המאפיין את החברה הישראלית: קיבוצניקים, יהודים דתיים, תל אביבים ועוד – עמם לרוב נוער ערבי לא זוכה להיפגש.
3. סדנאות העצמה וכישורים רכים: עמידה מול קהל, חינוך פיננסי, תקשורת בין אישית ועוד.
4. "טעימות אקדמיות" – הרצאות מבוא מגוונות מפי חברי הסגל האקדמיים המלמדים וחוקרים באוניברסיטה. התוכנית מלווה שמחקר הערכה הבוחן את השפעת הפעילות על הצעירים, אשר נערך על ידי המרכז לחקר העוני והדרה חברתית באוניברסיטה.

UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا
وحدة التثقيف، الابتكار والتكنولوجيا

برنامج تنمية
الفرق بين حاضر للجامعة
وحاضر في الجامعة!

שותפות
דוטשילד

UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا
وحدة التثقيف، الابتكار والتكنولوجيا

برنامج تنمية
ادخل/ي الجامعة بركلك اليمين!

שותפות
דוטשילד

צוות המערך

מנהלת המערך הנכנסת
לגיוון הכללה וקהילה
גב' לילך ברקת

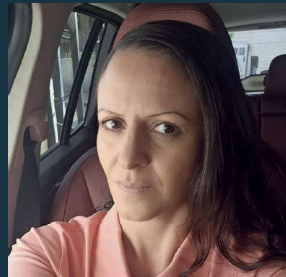
מנהלת המערך היוצאת
לגיוון הכללה וקהילה
ד"ר יעל גרנות-ביין

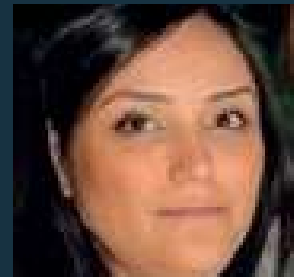
ראשת המערך
לגיוון הכללה וקהילה
פרופ' ערין סלאמה-קודסי

אחראית תכנית להוראה רגישת
תרבות לשפה העברית
גב' נהאד והבה

אחראית תכנית קיץ להכנת
צעירים בני החברה הערבית
גב' אולפת מקלדה

אחראית המערך
לגיוון הכללה וקהילה
גב' דיקלה שמילוביץ

פרטי התקשרות

Diversi-Unit@univ.haifa.ac.il

04-8240450

www.diversity.haifa.ac.il

המערך לגיוון, הכללה וקהילה באוניברסיטת חיפה

תודות

המערך לגיוון, הכללה וקהילה פעל לאורך השנה כולה עם שותפים משמעותיים אשר חלקו עימו את החזון והיו שותפים למטרות. זו ההזדמנות להודות להם ולהוקיר את עבודתם המשותפת:

הרשות ללימודים מתקדמים; רשות המחקר; דיקנט הסטודנטים; משאבי אנוש; המרכז לחקר העוני והדרה חברתית; הפקולטה לרווחה ובריאות, פרופ' איסי דורון וד"ר גלית יוגב זיגלמן; המערך להוגנות מגדרית; גבעת חביבה המרכז לחברה משותפת; שותפויות רוטשילד: תוכנית מסאר; תכנית גיש"ה מבית שותפויות רוטשילד; מרכז אקורד באוניברסיטה העברית; חברת Man and Mind; המרכז הערבי יהודי

המערך אף רוצה להודות לתורמים שבזכות נדיבותם התאפשרה

פעילותנו בשנה זו:

מייקל ולינדה פריז

לואיסה המרין וקרן המרין

קרן רוטשילד

המערך לגיוון, הכללה וקהילה | وحدة التنوع، الاحتواء والمجتمع
THE DIVISION FOR DIVERSITY, INCLUSION AND COMMUNITY

Diversi-Unit@univ.haifa.ac.il

04-8240450

www.diversity.haifa.ac.il

אוניברסיטת חיפה
UNIVERSITY OF HAIFA
جامعة حيفا